

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΑΠΙΚΑ

«AT CROSSROADS»
(2009, ΒΕΡΟΛΙΝΟ).

Στο επίκεντρο της Τέχνης

Έπειτα από μία σειρά εγκαταστάσεων μεγάλης κλίμακας, αυτή τη φορά επιλέγετε να εκθέσετε σε γκαλερί και μάλιστα στη Θεσσαλονίκη. Πώς πήρατε αυτή την απόφαση;

Κατ' αρχάς, αγαπώ τη Θεσσαλονίκη πάρα πολύ. Βρίσκω ότι έχει μια ποιότητα αλλιώςτικη από εκείνη της Αθήνας και προσεγγίζει στην ατμόσφαιρα τις χώρες της Ευρώπης χωρίς να χάνει και έναν αέρα από την Ανατολή. Αυτά όλα είναι τα αίτια, όμως η αφορμή ήταν η πρόσκληση από την γκαλερί Nitra να εκθέσω στους χώρους της. Η κ. Τσιρλιάνγκου επισκέφτηκε την τελευταία έκθεσή μου, «I Am I, Between Worlds and Between Shadows», στην Κωνσταντινούπολη, και έτσι γνωριστήκαμε. Το θέμα που παρουσιάζω στη Θεσσαλονίκη είναι μία άλλη οπτική γωνία απ' όπου βλέπω την αγωνιώδη πάλη του ανθρώπου και ειδικά της γυναίκας, που ανακαλύπτει ότι είναι παγιδευμένη στο κέντρο

Η εγκατάστασή της, το 2009, μπροστά στην Πύλη του Βρανδεμβούργου από εννέα τουρκικά αλιευτικά σκάφη -ένα ισχυρό σχόλιο για τη μοίρα των μεταναστών- κίνησε το ενδιαφέρον της παγκόσμιας κοινότητας της Τέχνης. Η Ελληνίδα εικαστικός Καλλιόπη Λεμού δε φοβήθηκε ποτέ να μιλήσει για θέματα δύσκολα. Σε λίγες μέρες έρχεται στη Θεσσαλονίκη με μία νέα, εξαιρετικά ενδιαφέρονσα δουλειά, μέσα από την οποία εξετάζει την αγωνιώδη προσπάθεια για ισορροπία και εσωτερική ελευθερία.

καταστάσεων, συνθηκών, προσδοκιών, υποχρεώσεων, οι οποίες προκύπτουν από λόγους ηθικούς, κοινωνικούς, επαγγελματικούς, από τους οποίους δεν μπορεί να απεμπλακεί.

Σας απασχολεί πολλά χρόνια το θέμα της εσωτερικής αναζήτησης, του δρόμου προς την ελευθερία. Αυτή τη φορά, όμως, εστιάζετε ακόμη περισσότερο στη γυναίκα. Θέλετε να μας πείτε δυο λόγια για τα βασικά θέματα που θίγετε μέσα από το έργο σας;

Το τι είμαστε, ποιος ο λόγος που υπάρχουμε, τι προσπαθούμε να επιτύχουμε και γιατί είναι όλα ερωτήματα που μας αφορούν όλους. Και όχι μόνο μας αφορούν αλλά και προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο ενεργούμε και ζούμε. Όλοι πασχίζουμε για την εσωτερική

ισορροπία μας, να βρούμε το κέντρο μας για επιτύχουμε την ελευθερία μας ως ολοκληρωμένα άτομα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

«AT THE CENTER OF THE WORLD» (2015, NITRA GALLERY).

«ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΘΕΝΟΣ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕΝΑΝ ΜΑΣ. ΕΚΕΙ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ Η ΔΥΝΑΜΗ, Η ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ».

Θα ήθελα, επίσης, να μας μιλήσετε για την επιλογή των υλικών που χρησιμοποιήσατε για τη συγκεκριμένη έκθεση, καθώς οι προτιμήσεις σας έχουν πάντα και έντονα συμβολικό χαρακτήρα...

Διαλέγω τα υλικά μου για την αίσθηση που μου δίνουν, αλλά και για τη βαθύτερη σχέση που έχουν με την ψυχή μου. Το αλάτι, για παράδειγμα, με την καυστικότητα του και την ιδιότητά του να διαλύεται και να εξαφανίζεται με την υγρασία, αλλά και με τη δύναμή του να συντηρεί και να αλλάζει καταστάσεις με την ύπαρξή του, το έχω επιλέξει στο παρελθόν ως πρωταρχικό υλικό στην προσπάθειά μου να μιλήσω για το θέμα της ύπαρξης και το πέρασμα από τη ζωή. Το σίδηρο που σκουριάζει και σιγά σιγά μεταβάλλεται σε χρώμα το χρησιμοποιώ για να μιλήσω για την εύθραυστη ανθρώπινη υπόσταση. Τα λεπτά καλάμια που βρίσκω στις όχθες των ποταμών, κοντά στα γλυκά νερά, τα διαλέγω γιατί είναι ευέλικτα, ελαφρά, αλλά δυνατά και γιατί, καθώς λυγίζουν με το αεράκι που φυσά και βουίζουν, είναι σαν να μου μεταφέρουν χιλιάδες μυστικά. Το γιαπωνέζικο χαρτί, που είναι σχεδόν διαφανές, με την ενδιαφέρουσα υφή του, το αγαπώ πολύ γιατί για μένα είναι σαν το ανθρώπινο δέρμα που μας τυλίγει και

μας συγκρατεί, είναι ευαίσθητο αλλά αφίρνει να διακρίνουμε ή να φανταστούμε τι υπάρχει από κάτω. Για τη συγκεκριμένη έκθεση κατασκεύασα μια σιδερένια σφαίρα. Το σίδηρο, εδώ, το επέλεξα γιατί ήταν το υλικό που χρησιμοποιούσαν παλιότερα για να κατασκευάσουν τα παράθυρα των φυλακών. Έτσι, η σφαίρα έγινε μια σιδερένια φυλακή. Εδώ μπήκε μια γυναίκα και την εμπειρία της την κατέγραψα σε φιλμ. Για τα υπόλοιπα έργα που εκτίθενται εδώ χρησιμοποιήσα παλιό ξύλο από οροφές σπιτιών

CLOSE UP 79

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

«ΠΑΡΑΤΗΡΩ, ΜΕΣΑ ΣΤΑ 40 ΚΑΙ ΠΛΕΟΝ ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΖΩ ΕΔΩ, ΟΤΙ ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΣΑ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΙΑ. ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΠΟΛΗ ΜΕ ΠΟΛΛΑ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ, ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ, ΟΜΩΣ ΟΧΙ ΠΙΑ ΜΕ ΤΟ ΑΓΓΛΙΚΟ ΗΘΟΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΟΠΩΣ ΤΙΣ ΕΖΗΣΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ».

για την κατασκευή των κουτιών. Ήθελα να υπάρχει αναφορά στο υλικό που χρησιμοποιήθηκε για να δημιουργηθούν κουτιά ανάλογα μ' αυτά μέσα στα οποία ζούμε. Για τις μικρές φηγούρες χρησιμοποιήσιμα πηλό, για τις γίνες αναφορές του, και τις κάλυψα με το ευαίσθητο γιαπωνέζικο χαρτί.

Μεγαλώσατε σ' ένα μεγαλοαστικό περιβάλλον, που δεν αποδέχτηκε εξαρχής την επιλογή σας να ασχοληθείτε με την Τέχνη. Πόσο εύκολο, επομένως, θεωρείτε ότι είναι για μία γυναίκα να ακολουθήσει τις επιλογές της, ακόμη και σήμερα;

Το θέμα αυτό με έχει απασχολήσει πολύ στο παρελθόν και συνεχίζει να με απασχολεί, ειδικά όταν η έλλειψη της ελευθερίας της επιλογής φτάνει στα άκρα της έλλειψης σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας της γυναίκας. Δυστυχώς, τα αρνητικά παραδείγματα που έχω είναι άπειρα και δεν προέρχονται μόνο από χώρες ανατολικές, όπου εκεί η υπόσταση της γυναίκας είναι υποβιβασμένη σε κάτι ανάμεσα σε ζώο και απόλυτο κτήμα του αρσενικού της οικογένειας, αλλά και από τη Δύση, όπου προσποιούμαστε ότι έχουμε κάνει άπειρα βήματα προόδου, ενώ η αλήθεια είναι συχνά πολύ διαφορετική.

Ποιο ήταν το προσωπικό κίνητρό σας για να καταφέρετε να επιβάλετε την επιλογή σας; Τι ήταν αυτό που σας βοήθησε να συνεχίσετε και πώς πιστεύετε ότι μπορεί τελικά να φτάσει ο καθένας μας στο... κέντρο του σύμπαντος;

Δεν είχα άλλο κίνητρο πέρα από τη διακαή επιθυμία μου να ασχολούμαι με την Τέχνη. Ήταν πάντα μέσα μου από παιδί και δεν έφρευε από την ψυχή μου με τίποτε. Εκείνο που συνέβη ήταν ότι προηγήθηκαν άλλα πράγματα, όπως ο γάμος και η οικογένεια, πριν από τις σπουδές μου, αλλά και αυτό, εκ των υστέρων, θεωρώ ότι λειτούργησε θετικά μιας και ο χρόνος και τα γεγονότα που μεσολάβησαν μου επέτρεψαν να ωριμάσω ως άτομο περισσότερο και, ως εκ τούτου, το έργο μου να είναι πιο στοχευμένο στα θέματα που με απασχολούν. Βέβαια, σημαντική προϋπόθεση ήταν το ότι η επιθυμία μου ήταν άσβηστη όλα τα χρόνια και η προσπάθειά μου διαρκής για να είμαι συνεχώς σε επαφή με την Τέχνη μέχρις ότου κάνω τις σπουδές μου και σιγά σιγά εισχωρήσω βαθιά σ' αυτήν την ενασχόληση. Το κέντρο καθενός μας είναι το κέντρο του σύμπαντος για καθέναν μας. Εκεί βρίσκονται η δύναμη, η ισορροπία και η προσωπική ελευθερία.

Εσείς έχετε βρει το δικό σας «κέντρο»;

Ύστερα από αναζήτηση χρόνων πιστεύω ότι ξέρω πια ποιο είναι το κέντρο μου. Βέβαια, μια το βρίσκω μια το χάνω, όμως το ψάχνω συνεχώς.

Πιστεύετε ότι η γυναίκα στη σύγχρονη δυτική κοινωνία παραμένει παγιδευμένη; Παραμένουμε μία ανδροκρατούμενη κοινωνία;

Πιστεύω ότι ακόμη και σήμερα στη σύγχρονη δυτική κοινωνία υπάρχει προκατάληψη εναντίων των γυναικών. Παρότι έχει υπάρξει σημαντική πρόοδος, απέχουμε πολύ από το να έχουμε πραγματική ισότητα φύλων. Τελευταία άκουσα την κυρία Κλίντον να απευθύνεται στους Αμερικανούς, ρωτώντας τους αν θέλουν κάποια στιγμή να δουν και μια γυναίκα πρόεδρο της χώρας τους. Και εδώ, όμως, χρειαζόμαστε ισορροπία γιατί ο συνεχής αγώνας της γυναίκας για ισότητα με τον άνδρα την παγιδεύει πέρα από τη φύση της και από το τι πραγματικά θέλει.

Έχετε επί χρόνια ασχοληθεί επισταμένως και με το θέμα της μετανάστευσης, το οποίο, δυστυχώς, παραμένει εξαιρετικά επίκαιρο στην Ευρώπη γενικά και στην Ελλάδα ειδικότερα. Έχετε διαμορφώσει κάποια προσωπική άποψη για το πώς οφείλει μία χώρα όπως η Ελλάδα να προσεγγίζει το ζήτημα;

Ναι, πραγματικά το θέμα της μετανάστευσης είναι ένα διεθνές πρόβλημα. Είναι μια κατάσταση που προέκυψε έπειτα από σειρά ετών λανθασμένων πολιτικών αποφάσεων. Έχουμε επέμβει στο περιβάλλον με αποτελέσματα δραματικά, έχουμε καταστρέψει χώρες με πολέμους, με βία και πλεονεξία. Έχουμε όλοι ευθύνη για τα αποτελέσματα που βιώνουμε, για τις επιλογές που έχουμε κάνει ή την αδιαφορία που έχουμε δείξει στο παρελθόν. Ένα τόσο μεγάλο πρόβλημα δε δημιουργείται από τη μια μέρα στην άλλη και πολύ φοβάμαι ότι θα συνεχίσει να επιδεινώνεται όλο και πιο πολύ.

Η Ελλάδα, λόγω της θέσης της, όπως και οι άλλες χώρες γύρω από τη Μεσόγειο, αντιμετωπίζει τεράστιο πρόβλημα διαχείρισης του αριθμού των ανθρώπων που ζητούν έναν τρόπο επιβίωσης. Δεν μπορούμε να κλείσουμε τα μάτια και τα αφτιά. Είναι ένα θέμα παγκόσμιο και ανθρωπιστικό, που προκαλεί τη συνείδηση, αλλά για να βρεθούν λύσεις πρέπει να αναλάβουμε όλοι διεθνώς τις ευθύνες μας.

Ζείτε στο Λονδίνο, σε μια πόλη που βρίσκεται σε σημαντική τροχιά ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια. Σε προηγούμενη έκθεσή σας έχετε σχολιάσει το θέμα του καταναλωτισμού της δυτικής κοινωνίας. Πιστεύετε ότι από εκεί πηγάζουν τα μεγαλύτερα δεινά της ανθρωπότητας σήμερα;

Όντως η Αγγλία βρίσκεται σε τροχιά ανάπτυξης και το Λονδίνο είναι ελκυστικό από την άποψη της ασφάλειας και της προβλεψιμότητας και γι' αυτό και συγκεντρώνει ανθρώπους απ' όλη τη Γη. Παρατηρώ, μέσα στα 40 και πλέον χρόνια που ζω εδώ, ότι το Λονδίνο που γνώρισα δεν υπάρχει πια. Είναι μια πόλη με πολλά

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

χαρίσματα, πολυπολιτισμική, όμως όχι πια με το αγγλικό ήθος και τις αγγλικές συνήθειες όπως τις έζησα πριν από τόσα χρόνια. Ο καταναλωτισμός που χαρακτηρίζει τις εύπορες δυτικές κοινωνίες χρωματίζει πια και αυτήν την πόλη. Θυμάμαι την εντύπωση που μου είχε κάνει το Βερολίνο, το οποίο έζησε την ταπείνωση της ήττας από τον πόλεμο, πόσο πιο οργανωμένο ήταν για την προστασία του περιβάλλοντος, της οικονομίας, της ενέργειας, των φυσικών προϊόντων, αλλά και πόσο χρησιμοποιούσε την τελευταία τεχνολογία για την υποστήριξη όλων των αρχών για το σεβασμό στη Γη και τον πλούτο της, ο οποίος δεν ανήκει μόνο σε εμάς αλλά και σε όλες τις γενεές που ακολουθούν. Εάν δεν το καταλάβουμε το ζήτημα αυτό άμεσα, δεν υπάρχει μέλλον για τον πλανήτη μας.

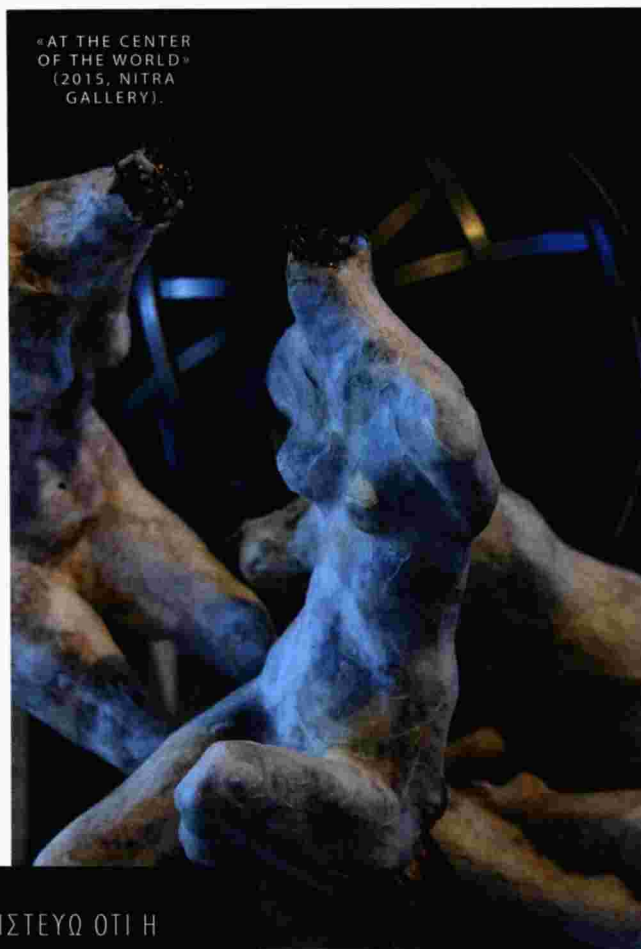
Μπορεί, τελικά, η Τέχνη να αφυπνίσει τον κόσμο; Εσείς ποιο είναι αυτό που θέλετε να αισθανθούν ή και να «πάρουν μαζί τους» οι επισκέπτες της έκθεσης που θα πραγματοποιήσετε στη Nitra Gallery;

Η Τέχνη που μιλά για αλήθεια και για αρχές που όλοι μας μοιραζόμαστε δεν έχω αμφιβολία ότι βοηθά στο να θέσει ερωτήματα που μπορεί να ξεχνούμε στη δίνη της καθημερινότητας της ζωής. Πιστεύω ότι η αλήθεια, όσο σκληρή και να είναι, παρηγορεί τελικά γιατί θέτει τη βάση πάνω στην οποία μπορούμε να στηριχτούμε, σου δίνει χέρι να προσεγγίσεις. Δεν πιστεύω ότι υπάρχει χειρότερο πράγμα από την αβεβαιότητα, την ασάφεια, την αγωνία του να ζεις σε χάος. Αν, όμως, μέσα μας έχουμε μια πυξίδα, κάποια στιγμή θα βρούμε το δρόμο.

Το θέμα της έκθεσης μοιράζεται το αίσθημα της αγωνίας που αισθάνεσαι ότι δεν μπορείς να ορίσεις τη ζωή σου, όταν είσαι στο κέντρο των ευθυνών, των υποχρεώσεων, των αισθημάτων, των πιέσεων που δέχεσαι ακόμη και για ζητήματα που εσύ ο ίδιος επέλεξες και η ζωή κυλά συνεχώς χωρίς να μπορείς να σταματήσεις αυτή τη ροή. Είσαι φυλακισμένος σε μια κατάσταση ασφυκτική που σου στερεί την ελεύθερη επιλογή λύσεων. Ως γυναίκα που έζησα την εμπειρία του να είσαι στο «κέντρο του σύμπαντος» με ό,τι κι αν σημαίνει αυτό, εστιάζω στις γυναίκες, αλλά δεν έχω αμφιβολία ότι το ίδιο αισθάνονται και οι άνδρες. Το θέμα αφορά όλους.

Ποια είναι η σημαντικότερη αρχή με την οποία μεγαλώνετε τα δικά σας παιδιά;

Θα ήθελα τα παιδιά μου να φροντίζουν πρώτα να εφαρμόζουν αυτά που πιστεύουν ως άνθρωποι και να επικεντρώνονται στο να

«AT THE CENTER OF THE WORLD» (2015, NITRA GALLERY).

«ΠΙΣΤΕΥΩ ΟΤΙ Η ΑΛΗΘΕΙΑ, ΟΣΟ ΣΚΛΗΡΗ ΚΑΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ, ΠΑΡΗΓΟΡΕΙ ΤΕΛΙΚΑ ΓΙΑΤΙ ΘΕΤΕΙ ΤΗ ΒΑΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΣΤΗΡΙΧΤΟΥΜΕ, ΣΟΥ ΔΙΝΕΙ ΧΕΡΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ».

βελτιώνουν πρώτα τον εαυτό τους. Είμαι ευχαριστημένη με το ότι είναι και τα δύο με ευαισθητοποιημένες συνειδήσεις.

Είστε αισιόδοξη για το μέλλον του ανθρώπου;

Θέλω να είμαι, προσπαθώ να κάνω ό,τι μπορώ για τα παιδιά, για το μέλλον. Η ελπίδα και η πίστη άπτονται περισσότερο

της προσωπικής και συλλογικής, ενσυνείδητης προσπάθειάς μας παρά της πεποίθησης ότι τα πράγματα θα έρθουν καλά από μόνα τους.

INFO: Η έκθεση της Καλλιόπης Λεμού «At the Center of the World» παρουσιάζεται στη Nitra Gallery, από τις 28 Μαΐου έως και τις 9 Ιουλίου 2015, ενώ συμμετέχει και στο 4ο Φεστιβάλ Περιφέρματος Θεσσαλονίκης, μέρος του κεντρικού προγράμματος της 5ης Μπενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης (23/6 - 30/9/2015).